

flagey

Alain Corbin

Histoire du silence / Over de stilte

dimanche / zondag
29.10.2017 – 11:00

PENSER LE PRÉSENT
SPREK/TIJD

Prochaines conférences / Volgende lezingen:

David Le Breton 28/01/2018

Karen Armstrong 17/03/2018

plus d'infos / meer info: www.flagey.be

dimanche / zondag

29.10.2017 – 11:00

ALAIN CORBIN

Histoire du silence / Over de stilte

Penser le présent / Spreek/Tijd

Carl Havelange, modérateur / moderator

Sigrid Bousset, curateur / curator

[Conférence en français / Lezing in het Frans](#)

[Dans le cadre de / Deze lezing kadert in de Dag van de Stilte](#)

[Vente de livres par / Boekenverkoop door Filigranes](#)

fr. Depuis 2017, Flagey organise régulièrement des rencontres avec des penseurs inspirés. La nouvelle saison s'ouvre de façon magistrale sur le témoignage d'Alain Corbin, le célèbre historien français. Son dernier livre, remarquable et remarqué, *Histoire du silence, de la Renaissance à nos jours* nous raconte l'histoire très particulière du silence vu sous tous ses angles : l'intimité, la discipline, la tragédie. Une invitation bienvenue à l'introspection en ces temps médiatisés où le silence nous est mesuré. Le silence, nous dira Alain Corbin, peut inspirer des actes extraordinaires, une philosophie et des œuvres d'art. Nous aurons tant à apprendre...

nl. Sinds 2017 organiseert Flagey een reeks inspirerende bijeenkomsten in het gezelschap van bevlogen denkers. We zetten het nieuwe seizoen groots in met de komst van de beroemde Franse historicus Alain Corbin. In zijn succesvolle boek *Histoire du silence ; De la renaissance à nos jours* (2016) brengt hij een wel erg bijzondere geschiedenis: die van de stilte in al zijn aspecten - intimiteit, discipline, tragiek. Tegelijk is het een uitnodiging tot introspectie in deze gemediatiseerde tijd waarin stilte onder druk staat. Stilte kan ons inspireren tot grootse daden, kunstwerken en filosofieën. Alain Corbin vertelt er ons alles over.

extraits de/fragmenten uit

HISTOIRE DU SILENCE

De la renaissance
à nos jours (2016):
Prélude

Alain Corbain

fr. Le silence n'est pas seulement absence de bruit. Nous l'avons presque oublié. Les repères auditifs se sont dénaturés, affaiblis, désacralisés. La peur voire l'effroi suscités par le silence se sont intensifiés.

Dans le passé, les hommes d'Occident goûtaient la profondeur et les saveurs du silence. Ils le considéraient comme la condition du recueillement, de l'écoute de soi, de la méditation, de l'oraison, de la rêverie, de la création ; surtout comme le lieu intérieur d'où la parole émerge. Ils en détaillaient les tactiques sociales. La peinture était pour eux parole de silence.

L'intimité des lieux, celle de la chambre et de ses objets, comme celle de la maison, était tissée de silence. Depuis l'avènement de l'âme sensible au XVIIIe siècle, les hommes, inspirés par le code du sublime, appréciaient les mille silences du désert et savaient écouter ceux de la montagne, de la mer, de la campagne. [...]

Désormais il est difficile de faire silence, ce qui empêche d'entendre cette parole intérieure qui calme et qui apaise. La société enjoint de se plier au bruit afin d'être partie du tout plutôt que de se tenir à l'écoute de soi. Ainsi se trouve modifiée la structure même de l'individu. [...]

Or, ce n'est pas tant, comme on pourrait le croire, l'accentuation de l'intensité du tapage dans l'espace urbain qui constitue le fait majeur. Grâce à l'action de militants, de législateurs, d'hygiénistes, de techniciens qui analysent les décibels, le bruit de la ville, devenu autre, n'est sans doute pas plus assourdissant qu'au XIXe siècle. L'essentiel de la novation réside en l'hypermédiatisation, en la permanente connexion et, de ce fait, en l'incessant flux de paroles qui s'impose à l'individu et qui le conduit à redouter le silence.

L'évocation, dans ce livre, du silence passé, des modalités de sa quête, de ses textures, de ses disciplines, de ses tactiques, de sa richesse et de la force de sa parole peut contribuer à réapprendre à faire silence, c'est-à-dire à être soi.

nl. De stilte is niet enkel het ontbreken van geluid. Dat zijn we al bijna vergeten. Onze auditieve criteria zijn gedenatureerd, verzwakt en gedesacraliseerd. De angst of zelfs het afgrijzen dat de stilte opwekt is sterker geworden.

In het verleden genoot men in het Oosten van de diepgang en de gelaagdheid van de stilte. De stilte werd beschouwd als een voorwaarde voor verzameling, voor het luisteren naar zichzelf, voor de meditatie, voor het gebed, voor de fantasie en voor de creatie. De stilte als innerlijke ruimte waar het woord kan ontstaan. Men ontdekte zo haar sociale tactieken. De schilderkunst was voor hen de getuigenis van de stilte.

De intimiteit van ruimtes, zoals een kamer en haar objecten in een huis bijvoorbeeld, is ondergedompeld in de stilte. Sinds de opkomst van het gevoelswezen vanaf de 18de eeuw werd de mens geïnspireerd door het sublieme. Ze hadden oog voor de duizenden vormen van stilte in de woestijn, ze luisterden naar de stilte in het gebergte, aan de zee en op het platteland. [...]

Tegenwoordig is het moeilijk om de stilte 'uit te oefenen', wat ons tegenhoudt om onze innerlijke stem te horen die kalmeert en tot

rust brengt. De maatschappij plooit zich naar het geluid, zodat we deel uitmaken van het geheel in plaats van dat we naar onszelf luisteren. Op deze manier wordt de eigen structuur van het individu aangetast. [...]

Het is, bovendien, niet zozeer de nadruk op de intensiteit van het kabaal in de stad die hier van belang is. Dankzij de reactie van activisten, wetgevers, hygiënisten en technici, die de decibels uitvoerig analyseren, is het lawaai in de stad niet veel hoger dan in de 19^e eeuw. De essentie van wat nieuw is, is de overdreven aandacht in de media, de permanente connectie, en de onophoudelijke vloed aan woorden die zich aan het individu opdringt, waardoor deze de stilte gaat vrezen.

Dit boek bevordert - dankzij het opwekken van de vervlogen stilte, van de wijze waarop de stilte zoekt, van haar omvang, van haar disciplines en tactieken, van haar rijkdom, en van de kracht van haar woord - het opnieuw aanleren van het uitoefenen van de stilte, het opnieuw jezelf durven zijn.

ALAIN CORBIN

fr. Alain Corbin est un historien spécialiste du XIXe siècle en France. À partir de 1945, il étudie au petit séminaire de Flers, en fait un simple collège confessionnel. Il est l'époux de Simone Delattre, professeure et historienne spécialiste de Paris au XIXe siècle. Il fait ses études à l'Université de Caen où il a notamment comme professeur Pierre Vidal-Naquet. De 1969 à 1987, il est professeur à l'Université de Tours, et ensuite à l'Université Paris I - Panthéon-Sorbonne. Il a travaillé sur l'histoire sociale et l'histoire des représentations. On lui doit plusieurs ouvrages, dont *Le Monde retrouvé de Louis-François Pinagot, sur les traces d'un inconnu, 1798-1876* (1998), biographie d'un sabotier inconnu choisi au hasard dans les archives de l'Orne. Ce travail s'inscrit dans le concept de la microhistoire. Par ailleurs, il a travaillé sur le désir masculin de prostitution (*Les Filles de noce*, 1978), l'odorat et l'imaginaire social (*Le Miasme et la Jonquille*, 1982), l'homme et son rapport au rivage (*Le Territoire du vide*, 1990), le paysage sonore dans les campagnes françaises du XIXe siècle (*Les Cloches de la terre*,

1994) et la découverte des vacances (*L'Avènement des loisirs*, 1996).

Il a aussi publié un livre d'entretiens avec Gilles Heuré (*Historien du sensible*, 2000). En 2005, ses étudiants lui ont rendu hommage dans un livre collectif qui rend compte de son itinéraire historiographique : Anne-Emmanuelle Demartini et Dominique Kalifa (dir.), *Imaginaire et sensibilités au XIXe siècle: études pour Alain Corbin*, Paris, Créaphis, 2006.

Alain Corbin est aussi l'un des précurseurs de l'étude de la sensibilité au temps qu'il fait, c'est-à-dire à la perception des phénomènes météorologiques par les hommes. Il s'est particulièrement intéressé à la pluie, et en a tiré un ouvrage collectif en 2013, *La pluie, le soleil et le vent : Une histoire de la sensibilité au temps qu'il fait*.

nl. Alain Corbin is een Franse historicus, gespecialiseerd in de 19e eeuw. Vanaf 1945 studeerde hij aan het kleine seminarie van Flers, wat een confessioneel college is. Hij trouwde met Simone Delattre, professor en historica gespecialiseerd in Parijs in de 19de eeuw. Hij vervolgde zijn studies aan de universiteit van Caen, waar hij studeerde bij o.a. Pierre Vidal-Naquet. Van 1969 tot 1987 was hij professor aan de universiteit van Tours, waarna hij zijn werk voortzette aan de universiteit Paris I - Panthéon-Sorbonne. Hij hield zich voornamelijk bezig met de sociale geschiedenis en de geschiedenis van voorstellingen.

Corbin schreef verschillende werken, zoals *Le Monde retrouvé de Louis-François Pinagot, sur les traces d'un inconnu, 1798-1876* (1998), een biografie van een onbekende klompenmaker die hij toevallig ontdekte in een archief in Orne. Dit werk valt onder het concept van de microgeschiedenis. Bovendien onderzocht hij de mannelijke drang naar prostitutie (*Les Filles de noce*, 1978), de reukzin, het sociale erfgoed (*Le Miasme et la Jonquille*, 1982), de band van de mens

met de kust (*Le Territoire du vide*, 1990), het klankrijke landschap op het Franse platteland in de 19e eeuw (*Les Cloches de la terre*, 1994), en de uitvinding van vakantie (*L'Avènement des loisirs*, 1996).

Hij heeft ook enkele boeken geschreven met Gilles Heuré, waaronder *Historien du sensible* (2000). In 2005 hebben zijn studenten Anne-Emmanuelle Demartini en Dominique Kalifa hem geëerd met een collectief boek dat zijn traject met betrekking tot de geschiedenis opvolgt: *Imaginaire et sensibilités au XIXe siècle: études pour Alain Corbin*, Parijs, Créaphis, 2006.

Alain Corbin is één van de voorlopers van het onderzoek naar de gevoeligheid van het weer, of beter gezegd de waarneming van meteorologische fenomenen door de mens. Hij interesseert zich voornamelijk in de regen, waarover hij een collectief werk uitbracht in 2013: *La pluie, le soleil et le vent: Une histoire de la sensibilité au temps qu'il fait*.

flagey

arvo

pöört

weekend

26-28.01.18

tickets: www.flagey.be – t.02 641.10.20

